

І. П. Устинова,

кандидат юридичних наук, доцент
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1112-807X>

Є. М. Ткаченко,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

І. Г. Ліхитченко,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

РОЗВИТОК ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ДОСВІДІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: tkachenko2612@ukr.net

***Метою** статті є визначити поняття гендерно-орієнтованого бюджетування, розкрити концепцію гендерного бюджетування, проаналізувати досвід зарубіжних країн щодо втілення концепції гендерно-орієнтованого бюджетування та порівняти з досвідом України, визначити результати та шляхи удосконалення роботи механізму гендерно-орієнтованого бюджетування в Україні. **Методи:** у роботі були використані загальнонаукові та спеціально-правові методи дослідження. **Обговорення:** вітчизняні та зарубіжні науковці досліджували економічний аспект поставленої проблеми, юридичних досліджень правового регулювання гендерного бюджетування бракує. **Результати:** у статті витлумачено поняття гендерного бюджетування, проаналізовано досвід втілення та розвитку концепції гендерно-орієнтованого бюджетування за кордоном. Акцентовано увагу на результатах розвитку та ефективності стратегії гендерно-орієнтованого бюджетування в Україні.*

***Ключові слова:** гендерне бюджетування; стратегія гендерно-орієнтованого бюджетування; гендерно-орієнтоване бюджетування; бюджетний процес; бюджетна програма; гендерна рівність.*

Постановка проблеми та її актуальність.

У сучасні часи надзвичайно велику роль відіграє політика гендерної рівності, саме тому більшість європейських країн взяли курс на втілення у їх політику стратегію гендерно-орієнтованого бюджетування, що свідчить про ще більшу важливість прав людини в демократичних країнах. Питання нормативного закріплення та запровадження інститутів демократії все активніше постає у розвинених правових системах та країнах, де вони є. Гендерне бюджетування – саме такий інститут та засіб. Але, на жаль, на теперішній час така стратегія починає набувати популярності в Україні. Серед причин такого явища слід назвати: дослі-

дження гендерної політики науковцями, створення дієвих механізмів її втілення в політику країни, аналіз позитивного досвіду країн зарубіжжя. За короткий час дослідження в Україні цієї теми спірними аспектами є правове регулювання, підхід та методи реалізації гендерно-орієнтованого бюджетування на всіх етапах задля ефективності роботи цього механізму на території України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню гендерно-орієнтованого бюджетування приділяли увагу такі науковці як: Т.А. Коляда, Л.Р. Наливайко, Ж.А. Белец, А.М. Ніколюк, Л.В. Лобанова, Т.І. Марценюк, Л.Д. Кобелянська, Т. Іваніна, О. Цюпа, О. Купець,

К. Левченко, Г. Ярманова, В. Іщенко,
А. Рябчук, Р. Курінько, Н. Грицяк,
Т. Василевська, І. Розпутенко та інші. Наведені автори досліджували економічний аспект поставленої проблеми, юридичних досліджень правового регулювання гендерного бюджетування бракує.

Мета статті – визначити поняття гендерно-орієнтованого бюджетування, проаналізувати досвід зарубіжних країн щодо втілення концепції гендерно-орієнтованого бюджетування та порівняти з досвідом України, визначити результати та шляхи удосконалення роботи механізму гендерно-орієнтованого бюджетування в Україні, на її правовому полі.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізації суспільства права та свободи людей у демократичних державах потребують особливого захисту. На сучасному етапі розвитку цивілізації розроблені ефективні механізми щодо захисту прав та свобод людини, а особливо тих, які є природними та невід’ємними. Яскравим прикладом такого механізму є політика гендерної рівності на всіх її рівнях, а одним із її напрямків є стратегія гендерно-орієнтованого бюджетування, яка потребує правильного розроблення напрямів реалізації.

Перш за все необхідно визначити поняття гендерно-орієнтованого бюджетування та бюджетування в цілому. Бюджетування – це важлива та необхідна складова фінансового планування, оскільки основою будь-якого оперативного чи поточного фінансового плану є система відповідних бюджетів. Відмінністю бюджетування від бюджету є те, що бюджетування – це процес підготовки, складання та затвердження системи пов’язаних між собою бюджетів, узгоджених за строками, напрямками діяльності, підрозділами чи центрами відповідальності [1, с. 41].

Гендерно-орієнтоване бюджетування – це стратегія досягнення рівності між жінками та чоловіками за допомогою зосередження уваги на формуванні та витрачання державних ресурсів. Це такий підхід до бюджетування, який може покращити його у випадках, коли фіскальна політика та адміністративні процедури

структуровані з урахуванням гендерної нерівності [2, с. 24].

Рада Європи визначає гендерне бюджетування як «гендерне оцінювання бюджетів, що включає в себе гендерну перспективу на всіх рівнях бюджетного процесу та реструктуризує доходи та видатки з метою сприяння політики гендерної рівності. Метою гендерного бюджетування є: сприяння підзвітності та прозорості у фіскальному плануванні; збільшення залучення гендерної політики у бюджетному процесі (наприклад, вживаючи заходів щодо рівного залучення жінок та чоловіків до підготовки бюджету); досягнення гендерної рівності та повага до прав жінок» [1, с. 42].

Гендерне бюджетування як соціальна технологія виникло у 1980-х роках ХХ століття в Австралії. Його розглядали насамперед як антикризовий інструмент. Гендерний розподіл бюджету означав переструктурування доходів і витрат таким чином, щоб у статтях бюджету було представлено потреби громад чоловіків і жінок. Ця ініціатива була скерована не на збільшення коштів, а на перегляд та зміну виду витрат уже наявних.

Після цього ініціативу щодо формування бюджету з урахуванням гендерних аспектів було підтримано більш ніж 50 країнами світу. Багато країн світу почали впровадження бюджетних ініціатив із аналізу гендерних чинників при складанні бюджету, а конкретно – з оцінки впливу державних витрат на поліпшення становища жінок. Однак лише у незначній кількості країн гендерний бюджет є частиною офіційного бюджету, що складає частину бюджетного процесу [4].

Гендерне бюджетування привернуло значну увагу в Європі останні кілька десятиліть. Гендерне бюджетування впроваджувалось у Європі з особливим акцентом на інституційні механізми та оперативні методи. У деяких випадках національні та регіональні уряди законодавчо закріпили політику гендерного бюджетування (Австрія, Бельгія, Андалусія), багато хто ініціював зміни в бюджетних установах (зокрема, Албанія, Бельгія, Ісландія), тоді як інші прийняли основоположну концепцію шлюбної політики рівності разом із економічною політикою (Швеція, Фінляндія, Ісландія). Поряд із цим, організації громадянсь-

кого суспільства зосередили свою увагу на політиці доходів, зокрема оподаткуванні та соціальних виплатах.

У низці країн гендерне бюджетування застосовували в складні економічні часи. Цю технологію, як уже зазначалося, було скеровано не на збільшення коштів, а на перегляд наявного ресурсу та його більш ефективного використання. Так, у Південній Африці при формуванні бюджету серед інших здійснюється й расовий аналіз, що надає можливість визначити частку у державних видатках видатків на потреби білих чоловіків та жінок та порівняти їх із витратами, які спрямовуються на потреби інших расових груп [5, с. 99-101].

Говорячи більш детально про досвід європейських країн щодо реалізації гендерно-орієнтованого бюджетування, слід звернути увагу на такі країни як Австрія, Бельгія, Швеція, а також на регіональному рівні в Німеччині, зокрема в Берліні.

В Австрії гендерне бюджетування було запроваджено як частину більш широкого процесу бюджетної реформи. Нове законодавство та конституційна поправка 2007 року відкрили шлях до всебічної реформи бюджетного процесу із переходом до бюджетування, яке планувалось досягти до 2013 року. В рамках реформи гендерна рівність стала однією із чотирьох конституційних бюджетних принципів серед прозорості, ефективності та правдивого і чесного уявлення про фінансову позицію федерального уряду Австрії. Ці характеристики роблять австрійську ініціативу з питань гендерного бюджетування однією з найбільш інституційно надійних у Європі і саме тому, можливо, забезпечують потужну законодавчу основу для вдосконалення методів реалізації з метою досягнення більш суттєвих результатів гендерної рівності відповідно до соціально-економічних пріоритетів [3].

Ініціатива гендерного бюджетування в Бельгії також супроводжувалась законом. Тоді як в Австрії закон стосувався реформи державних фінансів, у випадку Бельгії закон був запроваджений задля прихильності громадян до гендерної проблематики. Специфічним у випадку Бельгії було те, що закон передбачав ме-

тоди та процеси для інтеграції гендерної рівності у всі бюджетні процеси, збір та управління гендерними даними, конкретизація цілей гендерної рівності. Бельгійська ініціатива відрізнялася тим, що було узгодження цілей гендерної рівності з системою, яка охоплює всі аспекти гендерної рівності, що стосуються державної політики [3].

Цікавим у цій сфері є досвід Швеції, де запровадження гендерного аспекту у бюджетне планування розпочато з 2003 року. З метою вивчення та аналізу рівня впливу програм на групи населення місцевою владою Швеції розроблено метод 3Р, що передбачає збір та обробку кількісних даних та інформації, на підставі яких проводиться оцінка: 1Р – кількісний аналіз: репрезентація чоловіків та жінок у різних структурах та на різних рівнях адміністративного апарату; 2Р – аналіз розподілу фінансових ресурсів між чоловіками та жінками; 3Р – аналіз умов, за яких розподіляються представництво і фінансових ресурсів. Метод 3Р доповнено 4Р, що передбачає визначення нових цілей і заходів та супроводження реалізації встановлених стратегічних пріоритетів політики. При цьому планування бюджету з урахуванням гендерного аспекту впроваджено в повному обсязі на державному рівні в усіх сферах соціально-економічної політики [5, с. 104].

У Берліні гендерне бюджетування діє як інструмент тендеру з 2003 року, після прийняття рішення парламентом у 2002 році – рішення, яке значною мірою належить до підтримки жінок-парламентарієв. Департамент фінансів одразу взяв на себе провідну роль у питаннях гендерного бюджетування, тісно співпрацюючи з Департаментом праці, Інтеграції та Жінок. Спочатку метою було зробити бюджет прозорим з точки зору гендерно-диференційованого використання публічних знахідок. Переходом за межі гендерно-диференційованого використання даних було те, що парламент почав намагатися поглибити гендерний аналіз у рамках усього бюджету. Ще одним кроком Берліну до гендерно-орієнтованого бюджетування було те, що парламентарі наблизились до того, щоб мати можливість «керувати» або переорієнтувати бюджетні витрати на досягнення конкретних цілей гендерної рівності [3].

Усвідомлення важливості гендерного бюджетування в Україні пов'язане з проведенням різ-

номанітних гендерних бюджетних ініціатив – гендерного аналізу міського бюджету м. Харкова, бюджетів Черкаської, Херсонської, Полтавської та інших областей, співпраці з міжнародними організаціями гендерного орієнтування тощо. Реалізацією спільних програм і пілотних проєктів доведено доцільність застосування в бюджетній політиці гендерного компонента та створено передумови інтегрування гендерної складової у бюджетний процес.

Підґрунтям здійснення заходів щодо упровадження гендерно-орієнтованого бюджетування виступають Бюджетний кодекс України, Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки». Складові гендерного бюджетування містять принцип справедливості та неупередженості бюджетної системи України, що будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами [6, с. 75].

Досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства передбачено шляхом виконання загальнодержавних та регіональних програм із питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Крім того, Україна ратифікувала міжнародні правові акти, пов'язані із забезпеченням рівності чоловіків і жінок, які окреслюють зобов'язання щодо врахування гендерного підходу в бюджетних рішеннях. Так, Україна є підписантом Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (КЛДЖ), Пекінської декларації та Пекінської платформи дій. Повне та ефективне здійснення Платформи дій, включаючи відповідні зобов'язання, взяті на попередніх зустрічах на вищому рівні та конференціях Організації Об'єднаних Націй, вимагатиме політичного зобов'язання надати людські та фінансові ресурси для розширення прав та можливостей жінок. Вважаємо, що це вимагатиме врахування гендерної полі-

тики в бюджетних програмах, а також відповідного фінансування спеціальних програм для забезпечення рівності між жінками та чоловіками. Для здійснення Платформи дій необхідно буде визначити та мобілізувати кошти з усіх джерел та по всіх секторах. Зрозуміло, що треба буде змінити політику та перерозподілити ресурси в рамках програм і між програмами, але деякі зміни у політиці не обов'язково спричинять фінансові наслідки, через мобілізацію додаткових ресурсів як державного, так і приватного сектора, зокрема ресурсів із цілком нових джерел фінансування.

Крім того, Розділ V Угоди про асоціацію між Україною та ЄС («Економічне та галузеве співробітництво») містить Главу 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей», де зазначено, що «Сторони посилюють діалог та співробітництво щодо забезпечення... гендерної рівності та недискримінації». Отже, міжнародні зобов'язання, взяті Україною, становлять правовий обов'язок і утворюють підстави для гендерно-орієнтованого бюджетування.

Більше того, незважаючи на те, що українське законодавство не містить прямих згадок про ГОБ, у правових і стратегічних документах є чимало елементів, із яких складається потужна правова база для роботи в цьому напрямку. Так, окремі положення Бюджетного кодексу України прямо пов'язані із ключовими засадами ГОБ, а саме зі справедливим розподілом ресурсів між жінками та чоловіками, і прозорістю бюджетів. Зокрема, у ст. 7 Бюджетного кодексу України закріплені такі принципи бюджетної системи: принцип справедливості і неупередженості: бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами; □ принцип публічності та прозорості: інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів. Таким чином, чинне законодавство містить потужну базу правових зобов'язань і обов'язків щодо інтеграції гендерних аспектів у бюджетні процеси України.

Потенціал гендерно-орієнтованого бюджетування достатньо великий, а його впровадження має чимало переваг. Досвід багатьох країн свідчить, що ГОБ сприяє підвищенню: ефективності державних витрат, якості програм та послуг для населення, залучення громадськості до участі в бюджетному процесі, темпів економічного розвитку територій. Крім того, ГОБ є інструментом для підвищення ефективності міжнародної допомоги. Нижче в узагальненій формі наведені переваги, які надає впровадження цього методу.

Із 2011 року в Україні розпочато процес втілення гендерного аспекту в бюджети та програми. За ініціативою Міністерства фінансів України Представництвом Фонду імені Фрідріха Еберта в рамках реалізації пілотного проекту «Гендерне бюджетування на місцевому рівні» (2011–2012 рр.) коштом Шведського агентства з питань міжнародного співробітництва та розвитку (SIDA) визначені теоретико-методологічні засади гендерного бюджетування, розроблені рекомендації та наведені інструменти упровадження гендерної складової [7, с. 7].

Для збільшення обсягу і підвищення ефективності використання донорської допомоги та національних ресурсів на виконання національних зобов'язань із гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок із 2012 по 2015 рр. Структурою «ООН-Жінки» здійснена програма «Підвищення відповідальності щодо фінансування гендерної рівності».

На підвищення економічної ефективності видатків бюджету і прозорості бюджетних коштів шляхом застосування гендерно-орієнтованого бюджетування, що розглядається як один із напрямів реформування публічних фінансів в Україні, спрямований проект «Гендерне бюджетування в Україні» (2014–2018 рр.). Цей проект упроваджується за допомогою міжнародних консультативних компаній Indevlop, CPM та HIPAC і фінансується SIDA [6, с. 76]. Бенефіціаром проекту «Гендерне бюджетування в Україні» виступає Міністерство фінансів України, котре очолює процес упровадження гендерного бюджетування та координує співпрацю галузевих міністерств

і регіонів із цього питання. Здобутком проекту повинно стати інтегрування середньострокового бюджетування з урахуванням принципів гендерного аспекту як аналітичної категорії, що посилює результати бюджетної політики в контексті управління фінансовими ресурсами. Перші досягнення цієї реформи викладені Міністерством фінансів України в публікації «Гендерний бюджетний аналіз програм, які фінансуються з державного та місцевих бюджетів» [7, с. 6].

Орієнтуючись на міжнародну практику, упродовж 2016 року робочими групами з гендерного бюджетування Міністерства освіти і науки України, Міністерства молоді та спорту України, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Миколаївської, Харківської, Херсонської, Чернівецької, Черкаської областей та м. Києва проведений гендерний бюджетний аналіз 26 програм, що фінансуються з державного та місцевих бюджетів у галузі освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, молодіжної політики, фізичної культури і спорту [6, с. 77].

Апробація роботи з гендерно-орієнтованого бюджетування на рівні цих пілотних галузевих міністерств і областей визначила, що результативність їх залежить від чітко визначеної компетенції щодо гендерної компоненти своєї діяльності. Така компетенція охоплює: розроблення гендерної політики за горизонталлю та вертикаллю; координацію дій, спрямованих на упровадження гендерних принципів у законодавство, державну політику, програми і проекти; збирання й поширення дисагрегованих даних та інформації з гендеру для планування цілей, контролю й оцінювання діяльності; моніторинг впливу програм і політики на гендерну рівність; розвиток методів і засобів оцінювання впливу гендеру; дотримання основних принципів гендерно-орієнтованого бюджетування; організацію інформаційних кампаній з метою зосередження громадської думки на гендерних проблемах тощо [6, с. 76-77].

У процесі реалізації початкових етапів проекту «Гендерне бюджетування в Україні» наведено понятійний апарат державної гендерної політики з авторською дефініцією змісту поняття: «...гендерно-орієнтоване бюджетування – це за-

стосування комплексного гендерного підходу в бюджетній політиці та бюджетному процесі на державному й місцевому рівнях, що включає розподіл бюджетних коштів за гендерним принципом, а також спричиняє посилення прозорості та підконтрольності. Гендерно-орієнтоване бюджетування – це спосіб бюджетування, у центрі якого конкретні люди – жінки та чоловіки з різних соціальних та демографічних груп».

Упровадження проекту у практичній площині передбачає застосування Міністерством фінансів України гендерно-орієнтованого бюджетування у бюджетний процес на державному і регіональному рівні та забезпечення підготовки першого гендерно-орієнтованого бюджету в Україні на 2021 рік [7, с. 7-8].

Гендерно-орієнтоване бюджетування є новим підходом до процесу реформування системи управління державними фінансами в Україні та спрямоване на вдосконалення бюджетного процесу. Урахування принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у фінансовій сфері передбачає здійснення необхідних змін у нормативно-правових актах, що використовуються в бюджетному процесі на державному і місцевому рівнях. Введення гендерної компоненти до формування та виконання бюджету має супроводжуватися широкомасштабною аналітичною роботою, фаховим моніторингом усіх сфер життя суспільства за статтю, запровадженням механізму регулювання гендерних відносин, створенням інформаційних порталів щодо актуалізації питання гендерної рівності.

Висновки. Кожна країна прагне ефективного та динамічного розвитку своєї економіки, що в більшості випадків залежить від кількості та напрямів вкладення грошей до людського капіталу. Серед ряду завдань, поставлених перед державою, одним із найважливіших є досягнення гендерної рівності в суспільстві. Задля того, щоб задовольнити потреби кожної людини та суспільства в цілому, необхідно враховувати гендерну ознаку в бюджеті. Так як причини економічних та соціальних проблем захисту прав жінок і чоловіків відрізняються, витрати державного бюджету, пов'язані

з їх вирішенням, повинні відповідати потребам осіб і жіночої, і чоловічої статі. Саме гендерне бюджетування є одним із ефективних методів для досягнення вищезазначеної мети, адже таке бюджетування передбачає раціональне структурування доходів та видатків із державного бюджету задля того, щоб потреби жінок і чоловіків були вирішені пропорційно.

У багатьох країнах Європи стратегія гендерно-орієнтованого бюджетування успішно реалізована та приносить бажані результати. Беручи до уваги зарубіжний досвід, Україна також починає запроваджувати гендерне бюджетування у свою національну правову систему. Завдяки реалізації такого ефективного інструменту гендерної політики в Україні значно підвищиться якість управління фінансами на державному та місцевому рівнях, поліпшиться економічна ситуація в країні, удосконалиться система розподілу фінансових ресурсів на всіх рівнях, буде заохочуватися досягнення цілей гендерної рівності, перевірятимуться досягнення політичних цілей, підвищиться прозорість, підзвітність та участь громадськості в плануванні та розподілі бюджету країни.

На даний момент в Україні існують незначні нормативні основи для створення та проведення гендерно-орієнтованої політики, яка б повністю регулювала всі її етапи, методи та засоби реалізації. Сама діяльність із питань гендерного бюджетування в Україні має включати в себе такі заходи як наукові дослідження, моніторинг, вивчення й розробки політики і стратегій впровадження та інформаційна кампанія. Тільки у випадку різнобічного регулювання процесу реалізації, у тому числі законодавчого, результат впровадження гендерного бюджетування позитивно вплине на стан української економіки та суспільства. Чинний досвід зарубіжних країн є важливим для формування нового законодавчого поля в Україні в галузі гендерно-орієнтованого бюджетування з метою подальшого розвитку демократичних процесів у суспільстві та у державному адмініструванні.

Література

1. Наливайко Л.Р. Правове регулювання гендерного бюджетування в Україні: питання теорії

та практики. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 5. С. 41-44.

2. Ікрам Ахгасієв. Gender-oriented Budgeting as a Democratic Practice during a Self government Reform: Ukrainian Experience. *Business Ethics and Leadership*. 2018. № 3. P. 21-33. [https://doi.org/10.21272/bel.2\(3\).21-33.2018](https://doi.org/10.21272/bel.2(3).21-33.2018)

3. Gender budgeting in Europe: what can we learn from best practice. 2017. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/\[24499471%20%20Administration\]%20Gender%20budgeting%20in%20Europe_%20What%20can%20we%20learn%20from%20best%20practice_.pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/[24499471%20%20Administration]%20Gender%20budgeting%20in%20Europe_%20What%20can%20we%20learn%20from%20best%20practice_.pdf) (дата звернення: 10.01.2021).

4. Гендерне бюджетування як демократична складова розвитку суспільства. 2020. URL: http://eprints.kname.edu.ua/44395/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_28-306-310.pdf (дата звернення: 12.01.2021).

5. Корнієнко Н., Остріщенко Ю. Гендерна складова бюджетної політики держави. *Вісник КНТЕУ*. 2016. № 1. С. 97-108.

6. Даудова Г.В. Упровадження гендерно-орієнтованого бюджетування в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 2. С. 72-78.

7. Грицай І.О. Теоретико-правові засади гендерного бюджетування: зарубіжний досвід та вітчизняна практика. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. № 6. С. 3-8.

8. Устинова І.П., Ткаченко Є.М. Розвиток концепції та стратегії гендерно-орієнтованого бюджетування в Україні. The IX th International scientific and practical conference «Science and practice of today». November 16-19, 2020. London, Ankara, Turkey. P. 305-308.

References

1. Nalyvajko L.R. Pravove reguljuvannja gendernogo bjudzhetuvannja v Ukrai'ni: pytannja te-

orii' ta praktyku. *Porivnjal'no-analitychne pravo*. 2017. № 5. S. 41-44.

2. Ikram Ahgasijev. Gender-oriented Budgeting as a Democratic Practice during a Self government Reform: Ukrainian Experience. *Business Ethics and Leadership*. 2018. № 3. P. 21-33. [https://doi.org/10.21272/bel.2\(3\).21-33.2018](https://doi.org/10.21272/bel.2(3).21-33.2018)

3. Gender budgeting in Europe: what can we learn from best practice. 2017. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/\[24499471%20%20Administration\]%20Gender%20budgeting%20in%20Europe_%20What%20can%20we%20learn%20from%20best%20practice_.pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/[24499471%20%20Administration]%20Gender%20budgeting%20in%20Europe_%20What%20can%20we%20learn%20from%20best%20practice_.pdf) (дата звернення: 10.01.2021).

4. Genderne bjudzhetuvannja jak demokratychna skladova rozvytku suspil'stva. 2020. URL: http://eprints.kname.edu.ua/44395/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_28-306-310.pdf (data zvernennja: 12.01.2021).

5. Kornijenko N., Ostrishhenko Ju. Genderna skladova bjudzhetnoi' polityky derzhavy. *Visnyk KNTEU*. 2016. № 1. S. 97-108.

6. Daudova G.V. Uprovadzhennja genderno-orijentovanogo bjudzhetuvannja v Ukrai'ni. *Teorija ta praktyka derzhavnogo upravlinnja*. 2017. № 2. S. 72-78.

7. Grycaj I.O. Teoretyko-pravovi zasady gendernogo bjudzhetuvannja: zarubizhnyj dosvid ta vitchyznjana praktyka. *Naukovyj visnyk publichnogo ta pryvatnogo prava*. 2017. № 6. S. 3-8.

8. Ustynova I.P., Tkachenko Je.M. Rozvytok koncepcii' ta strategii' genderno-orijentovanogo bjudzhetuvannja v Ukrai'ni. The IX th International scientific and practical conference «Science and practice of today». November 16-19, 2020. London, Ankara, Turkey. P. 305-308.

**DEVELOPMENT OF GENDER-ORIENTED BUDGETING IN UKRAINE
BASED ON THE EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES**

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: tkachenko2612@ukr.net

Purpose: the article reveals the concept of gender budgeting, analyzes the experience of introducing and developing the concept of gender-oriented budgeting abroad. The attention is focused on the development results and effectiveness of the strategy of gender-oriented budgeting in Ukraine. **Methods:** general scientific and special legal methods were used in the work. **Results:** it is determined that Ukraine, in pursuit of effective and dynamic economic development, has an important task to achieve gender equality in society, and for this it is necessary to take into account gender in the budget. As the causes of the economic and social problems of protecting the rights of women and men differ, the costs of the state budget associated with their solution must meet the needs of both women and men. Gender budgeting is one of the effective methods to achieve the above goal, because such budgeting involves the rational structuring of revenues and expenditures from the state budget so that the needs of women and men are addressed proportionally.

It is argued that the experience of many European countries is useful in implementing a gender budgeting strategy for Ukraine. Due to the implementation of such an effective gender policy instrument in Ukraine, the quality of financial management at the state and local levels will significantly improve, the economic situation in the country will improve, the system of financial resources allocation at all levels will improve, gender equality goals will be encouraged, accountability and public participation in the planning and distribution of the country's budget.

It is determined that today in Ukraine there are insignificant regulatory frameworks for the creation and implementation of gender-oriented policy, which would fully regulate all its stages, methods and means of implementation. Gender budgeting activities in Ukraine should include activities such as research, monitoring, study and development of implementation policies and strategies, and an information campaign. Only in the case of comprehensive regulation of the implementation process, including legislative, the result of the introduction of gender budgeting will have a positive impact on the state of the Ukrainian economy and society. The current experience of foreign countries is important for the formation of a new legislative field in Ukraine in the field of gender-oriented budgeting in order to further develop democratic processes in society and in public administration.

Keywords: gender budgeting; strategy of gender-oriented budgeting; gender-oriented budgeting; budget process; budget program; gender equality.